

**БЕРДЯНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**  
Кафедра біології, здоров'я людини та фізичної реабілітації

ЗАТВЕРДЖУЮ”  
Завідувач кафедри біології, здоров'я  
людини та фізичної реабілітації  
\_\_\_\_\_ Світлана ХАТУНЦЕВА  
« 01 » вересня 2020 року

**РОБОЧА ПРОГРАМА**  
**ВИРОБНИЧОЇ ПРАКТИКИ**

підготовки здобувачів I рівня вищої освіти (бакалавр)

Предметна спеціальність: 014.05 Середня освіта (Біологія та здоров'я людини)

Семестр: 6

Факультет: фізичної культури, спорту та здоров'я людини

2020 рік

Робоча програма виробничої практики підготовки здобувачів I рівня вищої освіти (бакалавр) предметна спеціальності 014.05 Середня освіта (Біологія та здоров'я людини) (6 семестр).

Освітньо-професійної програми: Біологія та здоров'я людини. Фізична реабілітація.

Розробник: Кара С.І., кандидат педагогічних наук, доцент кафедри біології, здоров'я людини та фізичної реабілітації.

Робочу програму погоджено проектною групою освітньо-професійної програми «Біологія та здоров'я людини. Фізична реабілітація» та схвалено на засіданні кафедри біології, здоров'я людини та фізичної реабілітації від 01 вересня 2020 року протокол № 1.

Завідувач кафедри

\_\_\_\_\_ Світлана ХАТУНЦЕВА  
(підпис) (прізвище та ініціали)

Гарант освітньо-професійної програми

\_\_\_\_\_ Світлана КАРА  
(підпис) (прізвище та ініціали)

## ВСТУП

Практика є одним із засобів забезпечення ефективності та якості підготовки майбутніх фахівців. Виробнича практика є продовженням лекційних та практичних курсів освітніх компонентів освітньо-професійної програми «Біологія та здоров'я людини. Фізична реабілітація». Вона доповнює і поглиблює теоретичну та практичну підготовку здобувачів вищої освіти, створює умови для закріплення набутих та отримання нових умінь і навичок майбутніх учителів біології та основ здоров'я.

Виробнича практика організовується з відривом від навчання і дозволяє ознайомити здобувачів вищої освіти з:

- роботою, статутом та правилами внутрішнього розпорядку, матеріально-технічною базою закладу;
- особливостями роботи вчителя біології та основ здоров'я;
- документацією та правилами її оформлення;
- сучасними тенденціями науково-технічного прогресу, їх суттю та врахуванням у практичній діяльності.

Відповідно до навчального плану спеціальності 014 Середня освіта (Біологія та здоров'я) виробнича практика проводиться у 6 семестрі, її тривалість становить 4 тижні.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні набути таких компетентостей:

ЗК 3. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями впродовж життя.

ЗК 5. Здатність спілкуватися державною мовою (усно та письмово).

ЗК 8. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів).

ЗК 9. Здатність до адаптації та дії в новій ситуації.

ФК 1. Здатність до формування в учнів ключових і предметних компетентностей та здійснення міжпредметних зв'язків.

ФК 2. Здатність до здійснення мотивації учня до саморозвитку (самовизначення, зацікавлення, усвідомленого ставлення до навчання).

ФК 3. Здатність до забезпечення охорони життя й здоров'я учнів в освітньому процесі та позаурочній діяльності; упроваджувати здоров'язбережувальні, профілактичні та оздоровчі технології в педагогічній діяльності.

ФК 5. Здатність до критичного аналізу, діагностики й корекції власної педагогічної діяльності, оцінки педагогічного досвіду.

ФК 6. Здатність використовувати біологічні поняття, закони, концепції, вчення й теорії біології для пояснення та розвитку в учнів розуміння цілісності та взаємозалежності живих систем і організмів.

ФК 7. Здатність розуміти й уміти пояснити будову, функції, життєдіяльність, розмноження, класифікацію, походження, поширення, використання живих організмів і систем усіх рівнів організації.

ФК 11. Здатність застосовувати методи й засоби навчання біології для розвитку здібностей учнів.

ФК 12. Здатність формувати в учнів позитивну мотивацію до здорового способу життя на основі розвитку життєвих навичок, здійснювати позакласну виховну роботу з питань формування, збереження і зміцнення здоров'я, профілактики шкідливих звичок, неінфекційних та соціально-небезпечних інфекційних хвороб.

ФК 16. Здатність організовувати інклюзивний освітній процес.

ФК 18. Здатність застосовувати методи й засоби навчання основ здоров'я для розвитку здібностей учнів.

Та демонструвати такі програмні результати навчання:

ПРН 21. Уміти вчитися і оволодівати сучасними знаннями впродовж життя, володіти прийомами самовдосконалення.

ПРН 20. Уміти спілкуватися державною мовою та застосовувати іноземну мову в професійній діяльності.

ПРН 8. Уміти керуватися в педагогічній діяльності етичними нормами, принципами толерантності, діалогу й співробітництва.

ПРН 3. Знати та розуміти особливості навчання різнорідних груп учнів, застосовувати диференціацію навчання, організувати освітній процес з урахуванням особливих потреб учнів.

ПРН 15. Уміти формувати в учнів ключові і предметні компетентності та здійснювати міжпредметні зв'язки.

ПРН 6. Володіти формами та методами виховання учнів на уроках і в позакласній роботі, уміти відстежувати динаміку особистісного розвитку дитини.

ПРН 14. Знати основні закони й положення теорії здоров'я та здорового способу життя.

ПРН 5. Добирати і застосовувати сучасні освітні технології та методики для формування предметних компетентностей учнів і здійснювати самоаналіз ефективності уроків.

ПРН 11. Знати біологічну термінологію і номенклатуру, розуміти основні концепції, теорії та загальну структуру біологічної науки для пояснення та розвитку в учнів розуміння цілісності та взаємозалежності живих систем і організмів.

ПРН 9. Знати та вміти пояснити будову й функціональні особливості організмів і систем усіх рівнів організації, їхню взаємодію, взаємозв'язки, походження, класифікацію, значення, поширення, використання та охорону.

ПРН 2. Знати, розуміти та застосовувати принципи, форми, сучасні методи, методичні прийоми навчання біології в закладах загальної середньої освіти.

ПРН 15. Уміти формувати в учнів ключові і предметні компетентності та здійснювати міжпредметні зв'язки.

ПРН 19. Уміти організувати інклюзивний освітній процес.

ПРН 24. Знати, розуміти та застосовувати принципи, форми, сучасні методи, методичні прийоми навчання основ здоров'я в закладах загальної середньої освіти.

На виробничу практику відводиться 6 кредитів ЄКТС/ 180 годин.

## **1. МЕТА ВИРОБНИЧОЇ ПРАКТИКИ**

Метою виробничої практики є:

- вдосконалення вмінь спостерігати та аналізувати освітній процес, узагальнювати та систематизувати педагогічний досвід;
- вдосконалення практичних навичок підготовки та проведення уроків;
- поглиблення й закріплення теоретичних знань, здобутих у вищому закладі освіти, вдосконалення вмінь застосовувати знання в навчально-виховній роботі з учнями;
- вдосконалення вмінь та навичок проводити освітню роботу з учнями з урахуванням вікових та індивідуальних особливостей, використовуючи знання з психології, педагогіки та фізіології дітей;
- формування стійкого інтересу до педагогічної професії, підвищення мотивації до вивчення психолого-педагогічних та фахових дисциплін, удосконалення педагогічних умінь та навичок.

Виробнича практика включає три періоди:

- ознайомчий – здобувачі вищої освіти знайомляться зі школою, учнями і вчителем, спостерігаючи за освітнім процесом;
- пробний – здобувачі вищої освіти готують і проводять пробні уроки та виховні заходи;
- заліковий – здобувачі вищої освіти проводять залікові уроки та виховні заходи.

## **2. ЗАВДАННЯ ТА ЗМІСТ ВИРОБНИЧОЇ ПРАКТИКИ**

Діяльність здобувачів вищої освіти в період практики є аналогом професійної діяльності вчителя, адекватна структурі та змісту педагогічної діяльності, організується в реальних умовах закладу загальної освіти. Для неї є характерним таке ж різноманіття відносин (з учнями, їх батьками, учителями, адміністрацією школи тощо) та функцій, як і в діяльності вчителя. Якщо за сутністю своєю ця практика є підготовкою до майбутньої професії, то за формою – самостійною

практичною діяльністю в якості вчителя біології, основ здоров'я, що здійснюється під керівництвом методистів.

Виробнича практика здобувачів вищої освіти 3 курсу передбачає активне включення практикантів в освітній процес.

Тривалість практики – 4 тижні. Методичне керівництво практикою здійснюють викладачі кафедри біології, здоров'я людини та фізичної реабілітації.

### **Завдання практики:**

- опанування здобувачами вищої освіти сучасних технологій навчання та виховання;

- формування вміння складати план-конспект уроку, сценарій виховного заходу; формулювати триєдину дидактичну мету, розробляти механізм та встановлювати рівень її досягнення; проводити корекцію знань, цілей та методики навчання; використовувати проблемні методи навчання; розвивати мислення в учнів, формувати в них систему наукових понять; планувати і проводити уроки різних типів; готувати наочність, методичний матеріал; організувати індивідуальну роботу з учнями; складати психолого-педагогічну характеристику учнівського колективу;

- вдосконалення уміння аналізувати уроки, вести щоденник педагогічних спостережень;

- набуття навичок самостійного ведення виховної роботи;

- удосконалення вмінь проводити психолого-педагогічні дослідження педагогічних явищ.

- формування уміння проведення дослідницької роботи.

### **Зміст практики**

До змісту практики входить здійснення здобувачами вищої освіти навчальної та виховної роботи в закладі загальної середньої освіти; виконання ними дослідницької роботи.

## **2. Навчальна робота:**

- вивчення системи роботи вчителів біології та основ здоров'я;
- аналіз тем і розділів навчальних програм, підручників та тематичного й поурочного планування з біології та основ здоров'я на період практики;
- відвідування й аналіз уроків;
- підготовка до проведення уроків (написання конспектів, підготовка засобів наочності тощо);
- оволодіння методикою і технологією проведення уроків різних типів відповідно навчальних можливостей учнів.

## **2. Виховна робота:**

- ознайомлення із системою виховної роботи вчителя;
- ознайомлення з колективом учнів класу;
- спостереження та аналіз виховної роботи вчителя;
- оволодіння уміннями та навичками підготовки і проведення різноманітних виховних заходів (класних зборів, бесід тощо).

## **3. Дослідницька робота.**

Під час проходження практики в закладах середньої освіти проводять дослідження, пов'язані з:

- вивченням роботи вчителя;
- вивченням причин неуспішності учнів;
- визначенням психологічного клімату колективу через оцінку значущих ситуацій;
- написанням наукової статі (тези, доповіді, реферату).

Здобувачі вищої освіти можуть підібрати та провести інші дослідження, попередньо узгодивши їх із керівником практики.

### **Зміст практики за тижнями**

<b>Тижні</b>	<b>Зміст практики</b>
<b>Перший</b>	<b>Настановча конференція з виробничої практики</b>
	<b>Змістовий модуль 1</b> <b>1. Навчальна робота:</b> <ul style="list-style-type: none"> <li>– вивчення системи роботи вчителів біології та основ здоров'я;</li> <li>– аналіз тем і розділів навчальних програм, підручників та тематичного й поурочного планування з біології та основ здоров'я на період практики;</li> </ul>



	<ul style="list-style-type: none"> <li>– відвідування й аналіз уроків;</li> <li>– підготовка до проведення уроків (написання конспектів, підготовка засобів наочності тощо);</li> <li>– оволодіння методикою і технологією проведення уроків різних типів відповідно навчальних можливостей учнів.</li> </ul> <p><b>2. Виховна робота:</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>– ознайомлення із системою виховної роботи вчителя;</li> <li>– ознайомлення з колективом учнів класу;</li> <li>– спостереження та аналіз виховної роботи вчителя;</li> <li>– оволодіння уміннями та навичками підготовки і проведення різноманітних виховних заходів (класних зборів, бесід тощо).</li> </ul> <p><b>3. Дослідницька робота;</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>– вивчення роботи вчителя.</li> </ul>
<b>Другий</b>	<p style="text-align: center;"><b>Змістовий модуль 2</b></p> <p><b>1. Навчальна робота:</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>– вивчення системи роботи вчителів біології та основ здоров'я;</li> <li>– аналіз тем і розділів навчальних програм, підручників та тематичного й поурочного планування з біології та основ здоров'я на період практики;</li> <li>– відвідування й аналіз уроків;</li> <li>– підготовка до проведення уроків (написання конспектів, підготовка засобів наочності тощо);</li> <li>– оволодіння методикою і технологією проведення уроків різних типів відповідно навчальних можливостей учнів.</li> </ul> <p><b>2. Виховна робота:</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>– спостереження та аналіз виховної роботи вчителя;</li> <li>– оволодіння уміннями та навичками підготовки і проведення різноманітних виховних заходів (класних зборів, бесід тощо).</li> </ul> <p><b>3. Дослідницька робота;</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>– вивчення причин неуспішності учнів;</li> <li>– визначення психологічного клімату колективу через оцінку значущих ситуацій;</li> <li>– аналіз наукової літератури; підготовка до написання наукової роботи (статі, тез, доповіді, реферату).</li> </ul>
<b>Третій</b>	<p style="text-align: center;"><b>Змістовий модуль 3</b></p> <p><b>1. Навчальна робота:</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>– вивчення системи роботи вчителів біології та основ здоров'я;</li> <li>– відвідування й аналіз уроків;</li> <li>– підготовка до проведення уроків (написання конспектів, підготовка засобів наочності тощо);</li> <li>– оволодіння методикою і технологією проведення уроків різних типів відповідно навчальних можливостей учнів.</li> </ul> <p><b>2. Виховна робота:</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>– спостереження та аналіз виховної роботи вчителя;</li> <li>– оволодіння уміннями та навичками підготовки і проведення різноманітних виховних заходів (класних зборів, бесід тощо).</li> </ul> <p><b>3. Дослідницька робота;</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>– визначення психологічного клімату колективу через оцінку значущих ситуацій;</li> <li>– аналіз наукової літератури; підготовка та написання наукової роботи (статі, тез, доповіді, реферату).</li> </ul> <p>Оформлення звітної документації.</p>

<b>Четвертий</b>	<p style="text-align: center;"><b>Змістовий модуль 3</b></p> <p><b>1. Навчальна робота:</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>– аналіз системи роботи вчителів біології та основ здоров'я;</li> <li>– відвідування й аналіз уроків;</li> <li>– підготовка до проведення уроків (написання конспектів, підготовка засобів наочності тощо);</li> <li>– оволодіння методикою і технологією проведення уроків різних типів відповідно навчальних можливостей учнів.</li> </ul> <p><b>2. Виховна робота:</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>– спостереження та аналіз виховної роботи вчителя;</li> <li>– оволодіння уміннями та навичками підготовки і проведення різноманітних виховних заходів (класних зборів, бесід тощо).</li> </ul> <p><b>3. Дослідницька робота;</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>– визначення психологічного клімату колективу через оцінку значущих ситуацій;</li> <li>– підготовка наукової роботи (статі, тези, доповіді, реферату).</li> </ul> <p>Оформлення звітної документації.</p>
	<b>Звітна конференція з виробничої практики</b>

### **3. ОРГАНІЗАЦІЯ ВИРОБНИЧОЇ ПРАКТИКИ**

Проходження виробничої педагогічної практики в 6 семестрі планується в закладах загальної середньої освіти міста або за місцем проживання здобувача.

Розподіл на практику здійснюється згідно з наказом ректора університету. Закріплення студентів за класами проводиться за погодженням адміністрації закладу загальної середньої освіти.

Починається практика з настановчої конференції, яка проводиться в перший день або напередодні педагогічної практики. На конференції здобувачі отримують програми та методичні рекомендації з питань організації та змісту практики. Керівники практики кафедри біології, здоров'я людини та фізичної реабілітації знайомлять студентів із завданнями, вимогами та особливостями виробничої практики, дають методичні рекомендації щодо її проходження; науково-методичний керівник закладу вищої освіти оголошує наказ по університету про термін практики, розподіл здобувачів вищої освіти за базами практик та призначення методистів.

На час проходження практики кожний студент закріплюється за класом, у якому він буде проводити виховну та позакласну роботу.

Упродовж першого тижня педагогічної практики студенти знайомляться зі школою, класом, а також змістом освітньої роботи з учнями. У цей період

практиканти відвідують уроки в закріпленому класі, беруть участь у всіх заходах, які проводить учитель основ здоров'я, знайомляться з різними видами позакласної роботи.

Наприкінці першого тижня практики студент повинен мати чітке уявлення про кожного учня класу: його успішність, дисципліну, ставлення до навчання, суспільної роботи; особливості організації та проведення занять з предметів. До кінця тижня студент складає індивідуальний план роботи на весь період практики, який узгоджується з учителем основ здоров'я та затверджується методистом кафедри біології, здоров'я людини та фізичної реабілітації.

Протягом решти часу студенти проводять уроки з предметів, виховну роботу згідно з індивідуальним планом.

По закінченні практики здобувачі захищають результати практики, що передбачає підготовку звітної документації та перевірку її методистами; усні звіти з детальним аналізом практики, успіхів, невдач; обговорення роботи кожного студента.

На підсумковій конференції заслуховуються виступи студентів, у яких вони самокритично аналізують результати власної діяльності, визначаючи досягнення та недоліки; звертають увагу на труднощі, які траплялися під час проведення уроків та інших заходів. Студенти вносять пропозиції щодо їх подолання; відмічають, під час розв'язання яких освітніх завдань вони відчували себе впевнено і що їм у цьому допомагало; які знання та вміння, набуті в університеті, виявилися особливо корисними; яких знань та умінь не вистачало.

До таких конференцій студенти організовують виставку самостійно розроблених педагогічних плакатів та наочних посібників, зразків демонстраційного матеріалу, конспектів занять та сценаріїв виховних заходів, зразки індивідуальних планів практики, фото- та відеоматеріалів тощо.

### **Обов'язки керівника практики від кафедри:**

1. Забезпечення проведення всіх організаційних заходів перед відправленням студентів на практику:

- 1) проведення інструктажу про порядок проходження практики;
- 2) надання студентам-практикантам методичних рекомендацій;
- 3) інформування студентів про систему звітності з практики, критерії оцінювання рівня знань, умінь, навичок, які студенти досягли за результатами практики та процедуру захисту звіту з практики перед комісією;
- 4) контроль забезпечення необхідних умов праці, організації побуту студентів та проведення з ними обов'язкових інструктажів з охорони праці та техніки безпеки;
- 5) прийняття диференційного заліку з практики (у складі комісії).

2. Обов'язки керівника практики від бази практики визначаються базою практики та зазначаються в окремих розділах угоди між Університетом і базою практики.

#### **Обов'язки здобувача вищої освіти:**

- 1) до початку практики одержати від керівника практики консультації щодо оформлення всіх необхідних документів;
- 2) у повному обсязі виконувати всі завдання, передбачені програмою практики і вказівками її керівників;
- 3) нести відповідальність за виконану роботу;
- 4) відвідувати консультації, методичні наради, які проводить керівник практики;
- 5) у встановлений термін здавати звіт про виконання завдань практики;
- 6) своєчасно скласти залік з практики.

**Форма підсумкового контролю:** залік.

#### **4. ЗВІТНА ДОКУМЕНТАЦІЯ ПРО ВИРОБНИЧУ ПРАКТИКУ<sup>1</sup>**

У кінці виробничої практики студенти здають керівнику таку звітну документацію:

1. Щоденник психолого-педагогічних спостережень.

2. Індивідуальний план роботи.
3. Аналіз навчального заняття, проведеного вчителем.
4. Плани-конспектів уроків з біології (не менше трьох).
5. Плани-конспектів уроків з основ здоров'я (не менше трьох).
6. Методичну розробку проведеного виховного заходу.
7. Психолого-педагогічну характеристику на учнівський колектив.
8. Характеристику студента-практиканта.
9. Матеріали проведених досліджень.
10. Звіт про проходження виробничої практики.

Усі звітні матеріали подаються керівнику в триденний термін після закінчення практики.

<sup>1</sup>Вимоги до оформлення звітної документації з виробничої практики та її зразки представлено в «Методичних рекомендаціях», що розміщені на електронній платформі підтримки навчання Moodle БДПУ.

## **5. ШКАЛА ОЦІНЮВАННЯ ПРАКТИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ**

Сума балів за всі види навчальної діяльності		Оцінка за національною шкалою
90-100	A	відмінно
78-89	B	добре
65-77	C	
58-64	D	задовільно
50-57	E	
35-49	FX	незадовільно з можливістю повторного складання
1-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

## **6. РОЗПОДІЛ БАЛІВ ЗА ВИДАМИ ДІЯЛЬНОСТІ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ ПІД ЧАС ВИРОБНИЧОЇ ПРАКТИКИ**

<b>Навчальна робота</b>	<b>Виховна робота</b>	<b>Дослідницька робота</b>	<b>Оформлення звітної документації, захист практики</b>	<b>Усього</b>
25	25	25	25	100

## 7. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ВИРОБНИЧОЇ ПРАКТИКИ

### Оцінювання навчальної роботи здобувача вищої освіти

<b>Оцінка в балах</b>	<b>Оцінка за національною шкалою (рівень навчальних досягнень)</b>	<b>Критерії</b>
21-25	Відмінно (високий рівень)	Здобувач вільно володів програмовим матеріалом, уроки проводив на високому науковому та організаційному рівні, якщо на них обґрунтовано ставились та ефективно розв'язувались освітні завдання, раціонально застосовувались різні методи навчання та прийоми активізації учнів з урахуванням їх вікових особливостей, підтримувалась хороша дисципліна. Студент проявляв самостійність у доборі навчального та дидактичного матеріалу при побудові та проведенні занять.
16-20	Добре (достатній рівень)	Здобувач вільно володів програмовим матеріалом, уроки проводив на відповідному науковому та організаційному рівні, якщо на них успішно розв'язувались освітні завдання, однак недостатньо ефективно використовував окремі методичні прийоми активізації учнів. Студент проявляв самостійність у доборі навчального матеріалу, але припускався незначних помилок у побудові та проведенні уроків.
11-15	Задовільно (середній рівень)	Здобувач недостатньо впевнено володів програмовим матеріалом, при реалізації освітніх завдань припускався помилок, недостатньо ефективно застосовував методи та

		прийоми навчання, недостатньо активізував пізнавальну діяльність учнів, не завжди міг установити контакт з ними, при самоаналізі занять не бачив своїх помилок та недоліків.
1-10	Незадовільно (низький рівень)	Здобувач погано володів програмовим матеріалом, не виконував освітні завдання, або припускався помилок при викладанні навчального матеріалу; некритично ставився до своєї роботи.

### **Оцінювання виховної роботи здобувача вищої освіти**

<b>Оцінка в балах</b>	<b>Оцінка за національною шкалою (рівень навчальних досягнень)</b>	<b>Критерії</b>
21-25	Відмінно (високий рівень)	Здобувач повністю виконав на високому рівні необхідну виховну роботу з урахуванням вікових та індивідуальних особливостей учнів, проявив у роботі самостійність, творчий підхід, педагогічний такт.
16-20	Добре (достатній рівень)	Здобувач повністю виконав програму виховної роботи, проявив ініціативу в роботі, однак у проведенні окремих видів виховної роботи припускався незначних помилок.
11-15	Задовільно (середній рівень)	Здобувач виконав заплановану програму виховної роботи, однак припускався помилок у плануванні та проведенні окремих заходів, не враховував достатньою мірою вікових та індивідуальних особливостей учнів.
1-10	Незадовільно (низький рівень)	Здобувач погано виконав програму виховної роботи, некритично поставився до своєї роботи.

### **Оцінювання дослідницької роботи здобувача вищої освіти**

<b>Оцінка в балах</b>	<b>Оцінка за національною шкалою (рівень навчальних досягнень)</b>	<b>Критерії</b>
21-25	Відмінно (високий рівень)	Здобувач повністю виконав необхідну дослідницьку роботу, пов'язану з вивченням роботи вчителя, причин неуспішності учнів, визначенням психологічного клімату колективу; написанням наукової роботи (тез, доповіді, реферату).
16-20	Добре (достатній рівень)	Здобувач повністю виконав необхідну дослідницьку роботу, пов'язану з вивченням роботи вчителя, причин неуспішності учнів, визначенням психологічного клімату колективу; написанням наукової роботи (тез, доповіді, реферату), однак у виконанні окремих видів завдань припускався незначних помилок.
11-15	Задовільно (середній рівень)	Здобувач виконав заплановану програму дослідницької роботи частково
1-10	Незадовільно (низький рівень)	Здобувач частково виконав програму дослідницької роботи, пов'язану з вивченням роботи вчителя, причин неуспішності учнів, визначенням психологічного клімату колективу; наукова робота відсутня

### **Оформлення звітної документації, захист практики**

<b>Оцінка в балах</b>	<b>Оцінка за національною шкалою (рівень навчальних досягнень)</b>	<b>Критерії</b>
21-25	Відмінно (високий рівень)	Здобувач своєчасно надав всю необхідну документацію; впевнено захищає представлений звіт, згідно з вимогами. Виступає на підсумковій конференції з оригінальним повідомленням та мультимедійною презентацією, обгрунтовано і переконливо відповідає на поставлені



		запитання.
16-20	Добре (достатній рівень)	Мали місце поодинокі недоліки у звітній документації. Здобувач захищає своєчасно представлений та правильно оформлений звіт. Виступ на підсумковій конференції розкриває високий ступінь виконання завдань практики, характеризується логічною структурою, але є певні недоліки.
11-15	Задовільно (середній рівень)	Здобувач несвоєчасно надав необхідну документацію; є недоліки у звітній документації. Студент захищає представлений звіт, але не повно відповідає на поставлені запитання. Виступає з повідомленням на підсумковій конференції без мультимедійної презентації.
1-10	Незадовільно (низький рівень)	Представлений звіт має значні зауваження, або представлений не вчасно, відповіді на поставлені йому запитання недостатньо повні; або здобувач присутній на підсумковій конференції, але не виступає з повідомленням, не має презентації, участі у обговоренні наслідків проходження виробничої практики не бере; або не надав необхідну документацію, не виконав завдань, не представив та не захистив звіт.

## 8. ОФОРМЛЕННЯ ДОКУМЕНТАЦІЇ З ВИРОБНИЧОЇ ПРАКТИКИ

### Ведення щоденника

Одним із завдань практики є навчання здобувачів вищої освіти вмінню спостерігати, аналізувати, узагальнювати. Ступінь оволодіння цими вміннями має відобразитися в щоденнику спостережень.

У щоденнику студент фіксує особисті враження, висловлює своє ставлення до організації освітньої роботи, занотовує власні погляди, робить самостійні висновки.

Ведення щоденника сприяє виробленню навичок самообліку та самооцінки власної діяльності. Щоденник періодично перевіряється керівниками практики.

Рекомендована форма щоденника представлена в додатку 2.

## **Ведення індивідуального плану роботи**

В індивідуальному плані має бути спланована діяльність практиканта на весь термін проходження практики.

Індивідуальний план оформлюється за схемою згідно додатку 3.

## **Оформлення звіту про практику**

Результати проходження практики студент оформляє у виді **письмового звіту про практику**. У звіті відображається виконана студентом під час практики робота з обов'язковим зазначенням діючих інструктивних матеріалів, методів виконання роботи.

Звіт повинен носити аналітичний характер, містити узагальнені висновки про основні напрями функціонування і розвитку діяльності базової установи практики.

**Елементи структури звіту з практики** (опис кількісних і якісних характеристик і додатки):

- вступ (мета і завдання практики);
- загальна характеристика бази практики;
- опис різних завдань, обов'язків і відповідальності, яку брав на себе студент-практикант при їх виконанні;
- опис проблемних ситуацій, з якими студентові довелося зіткнутися, шляхи їх вирішення;
- особиста оцінка підготовленості до практичної роботи в реальних умовах;
- пропозиції щодо вдосконалення програми практики, її практичної організації, поліпшення освітнього процесу;
- висновок.

До оформленого звіту потрібно додати:

- титульний лист (із вказівкою факультету, даних про студента-практиканта, керівників практики, інших відомостей) (додаток 1);

- щоденник з записами про виконану роботу (додаток 2);
- індивідуальний план проходження практики (додаток 3);
- характеристика студента-практиканта (додаток 4);
- аналіз уроку, проведеного вчителем (додатки 5, 15);
- аналіз виховного заходу, проведеного вчителем (додаток 16);
- план-конспект уроку (не менше трьох) (додатки 6, 7, 8, 9);
- методичну розробку проведеного виховного заходу (додатки 10, 11);
- психолого-педагогічну характеристику на учнівський колектив (додаток 12);
- матеріали проведених досліджень (додатки 13, 14, 17, 18, 19);
- зміст, який містить перелік, включених до звіту документів.

На підставі поданого звіту та захисту результатів проходження виробничої практики комісія вирішує питання про оцінку («відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно»).

При незадовільній оцінці практика повинна бути пройдена повторно у вільний від занять час за встановленим кафедрою графіком.

## **РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА**

Базова

1. Абдуллина О. А. Педагогическая практика студентов : учеб.пособ. / О. А. Абдуллина, Н. Н. Загряжкіна. – М. : Просвещение, 1989. – 175 с.
2. Закон України «Про вищу освіту» // Освіта. – 2014.
3. Закон України “Про освіту” Закон України від 23 травня 1991 року №1060-ХІІ // Відомості Верховної Ради (ВВР). – 1991. – № 34. – ст. 451.
4. Державна національна програма «Освіта» («Україна ХХІ ст.»). – К.: Радуга, 1999.
5. Інноваційна діяльність педагога: від теорії до успіху. Інформаційно-методичний збірник /Упорядник Г.О. Сиротенко. – Полтава: ПОППО, 2006. – 124 с.

6. Кара С. І. Ознайомча педагогічна практика (методичні рекомендації для студентів напряму підготовки 6.010203 Здоров'я людини) / С. І. Кара. – Бердянськ: БДПУ, 2013. – 22 с.

7. Кара С. І. Виробнича педагогічна практика: методичні рекомендації для здобувачів вищої освіти спеціальності 014 Середня освіта (Здоров'я людини) (5 семестр) / С. І. Кара. – Бердянськ: БДПУ, 2019. – 24 с.

8. Кара С. І. Виробнича практика зі спеціальності: методичні рекомендації для здобувачів I рівня вищої освіти (бакалавр) спеціальності 014 Середня освіта (Здоров'я людини) (6 семестр) / С. І. Кара. – Бердянськ: БДПУ, 2019. – 15 с.

9. Кара С. І. Педагогічна практика як чинник підвищення професійної компетентності майбутніх учителів (методичні рекомендації для студентів вищих навчальних закладів) / С. І. Кара. – Бердянськ: БДПУ, 2009. – 100 с.

10. Мороз І.В. Загальна методика навчання біології: навч. посіб. / Мороз І.В., А.В.Степанюк, О.Д.Гончар та ін. – Львів: «Либідь», 2006. 564 с.

11. Мороз І. В. Позакласна робота з біології: Навч. посіб. / І. В. Мороз, Н. Б. Грицай. – Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2008. – 272 с.

12. Навчальна програма з курсу «Біологія» для 6-9 класів загальноосвітніх навчальних закладів. – К., 2017. – 52 с.

13. Навчальна програма з курсу «Біологія і екологія» для 10-11 класів закладів загальної середньої освіти (затверджено Міністерством освіти і науки України наказ № 1407 від 23.10.2017 р.).

14. Положення про проведення практики студентів вищих навчальних закладів України. Наказ Міністерства освіти України від 8 квітня 1993 року № 93 (із змінами, внесеними згідно з наказом Міносвіти № 351 (0351281-94 від 20.12.94) : інформ. зб. Міністерства освіти України. – 1993. – № 17 – 18. – С. 16–30.

15. Шулдик В. І. Курс методики викладання біології в модулях / В. І. Шулдик. – К.: Наук. світ, 2000. – 289 с.

## **Допоміжна**

16. Біологія: підруч. для 6-го кл. загальноосвіт. навч. закл. / Л.І. Остапченко [та ін.] – Київ: Генеза, 2014. – 224 с. (<https://4book.org/uchebniki-ukraina/6-klas/1523-biologiya-6-klas-ostapchenko-2014>)
17. Біологія: підруч. для 6-го кл. загальноосвіт. навч. закл. / І. Ю. Костіков та ін. – Київ: Видавничий дім «Освіта», 2014. – 256 с. (<https://pidruchnyk.com.ua/531-bologiya-kostkov-6-klas.html>)
18. Біологія: підруч. для 7-го кл. загальноосвіт. навч. закл. / Н.В. Запорожець, І.І. Черевань, І.А. Воронцова; за ред. К.М. Задорожного – Х.: Ранок, 2015. – 240 с. (<https://www.slideshare.net/MaximZheleznyak1/7-68877981>)
19. Біологія: підруч. для 7-го кл. загальноосвіт. навч. закл. / Д.А. Шабанов, М.О. Кравченко. Київ: Грамота, 2015. – 272 с. (<https://pidruchnyk.com.ua/640-bologiya-ostapchenko-7-klas.html>)
20. Біологія: підруч. для 8-го кл. загальноосвіт. навч. закл. / В. І. Соболю. – Кам'янець-Подільський: Вид-во «Абетка», 2016. – 288 с. ([https://domly.dp.ua/wp-content/uploads/2020/06/8\\_biologia\\_sobol\\_2016.pdf](https://domly.dp.ua/wp-content/uploads/2020/06/8_biologia_sobol_2016.pdf))
21. Біологія: підруч. для 8-го кл. загальноосвіт. навч. закл. / К. М. Задорожний. – Х: Вид-во «Ранок», 2016. – 240 с. (<https://www.slideshare.net/ssuser158712/8-68246067>)
22. Біологія : підруч. для 9 кл. загальноосвіт. навч. закладів/ О. А. Андерсон, М. А. Вихренко, А. О. Чернінський. – К. : Школяр, 2017. – 256 с. (<https://zs.zp.ua/lib/bio-9.pdf>)
23. Біологія : підручник для 9 класу загальноосвітніх навчальних закладів / Р. В. Шаламов, Г. А. Носов, О. А. Литовченко, М. С. Каліберда. – Харків : Соняшник, 2017. – 352 с. (<https://imzo.gov.ua/pidruchniki/elektronni-versiyi-pidruchnikiv/elektronni-versiji-pidruchnykiv-dlya-uchniv-9-h-klasiv/biolohiya-9-klas/>)
24. Біологія : підруч. для 9 класу загальноосвіт. навч. закл. / К. М. Задорожний. – Харків : Вид-во «Ранок», 2017. – 240 с. (<https://imzo.gov.ua/pidruchniki/elektronni-versiyi-pidruchnikiv/elektronni-versiji-pidruchnykiv-dlya-uchniv-9-h-klasiv/biolohiya-9-klas/>)
25. Біологія : підруч. для 9 класу загальноосвіт. навч. закл. / Л. І. Остапченко, П.Г. Балан, Т.А. В.П. Поліщук. – Київ : Вид-во «Генеза», 2017. – 256 с. (<https://imzo.gov.ua/pidruchniki/elektronni-versiyi-pidruchnikiv/elektronni-versiji-pidruchnykiv-dlya-uchniv-9-h-klasiv/biolohiya-9-klas/>)
26. Біологія : підруч. для 9 кл. загальноосвіт. навч. закл. / С. В. Межжерін, Я. О. Межжеріна. – Тернопіль : Підручники і посібники, 2017. – 288 с. (<https://imzo.gov.ua/pidruchniki/elektronni-versiyi-pidruchnikiv/elektronni-versiji-pidruchnykiv-dlya-uchniv-9-h-klasiv/biolohiya-9-klas/>)
27. Біологія : підруч. для 9 кл. загальноосвіт. навч. закл./ В. І. Соболю. – Кам'янець-Подільський : Абетка, 2017. – 288 с. (<https://imzo.gov.ua/pidruchniki/elektronni-versiyi-pidruchnikiv/elektronni-versiji-pidruchnykiv-dlya-uchniv-9-h-klasiv/biolohiya-9-klas/>)
28. Біологія і екологія (рівень стандарту): підруч. для 10-го кл. закл. заг. серед. освіти / О. А. Андерсон, М. А. Вихренко, А. О. Чернінський. – К. : Школяр, 2018. – 216 с. (<https://lib.imzo.gov.ua/yelektronn-vers-pdruchnikv/10-klas/18-bologiya--ekologiya-10-klas/bologiya--ekologiya-rven-standartu-pdruchnik-dlya-10-klasu-zakladv-zagalno->

[seredno-osvti-ostapchenko-l-balan-p-g-kompanets-t-a-rushkovskiy-s-r-/\)](#)

29. Біологія і екологія (рівень стандарту): підруч. для 11-го кл. закл. заг. серед. освіти / В.І. Соболев. – Кам'янець-Подільський: Абетка, 2019. – 256 с. ([https://lib.imzo.gov.ua/yelektronn-vers-pdruchnikv/10-klas/18-bologya--ekologya-10-klas/bologya--ekologya-rven-standartu-pdruchnik-dlya-10-klasu-zakladv-zagalno-seredno-osvti-ostapchenko-l-balan-p-g-kompanets-t-a-rushkovskiy-s-r-/\)](https://lib.imzo.gov.ua/yelektronn-vers-pdruchnikv/10-klas/18-bologya--ekologya-10-klas/bologya--ekologya-rven-standartu-pdruchnik-dlya-10-klasu-zakladv-zagalno-seredno-osvti-ostapchenko-l-balan-p-g-kompanets-t-a-rushkovskiy-s-r-/)

30. Біологія і екологія (рівень стандарту): підруч. для 11-го кл. закл. заг. серед. освіти / Р. В. Шаламов, М. С. Каліберда, Г. А. Носов. – Харків : Соняшник, 2019. – 320 с. (<https://lib.imzo.gov.ua/yelektronn-vers-pdruchnikv/11-klas/16-bologya--ekologya-11-klas/bologya--ekologya-rven-standartu-pdruchnik-dlya-11-klasu-zakladv-zagalno-seredno-osvti--ostapchenko-l-balan-pg-kompanets-ta-rushkovskiy-s-r/>)

31. Біологія і екологія (рівень стандарту): підруч. для 11-го кл. закл. заг. серед. освіти / О. А. Андерсон, М. А. Вихренко, А. О. Чернінський, С. М. Міюс. – К. : Школяр, 2019. – 216 с. (<https://lib.imzo.gov.ua/yelektronn-vers-pdruchnikv/11-klas/16-bologya--ekologya-11-klas/bologya--ekologya-rven-standartu-pdruchnik-dlya-11-klasu-zakladv-zagalno-seredno-osvti--ostapchenko-l-balan-pg-kompanets-ta-rushkovskiy-s-r/>)

**32.** Біологія та екологія. 10-11 класи. Рівень стандарту. Навчальна програма для закладів загальної середньої освіти.– 2017. – 15с. (<https://pidruchnyk.com.ua/1368-biologiya-ekologiya-ostapchenko-10-klas.html>)

33. Луцан Н.І. "Людина і світ" в інноваційних педагогічних технологіях : навчальний посібник / Н І Луцан. К. : Слово, 2012. 184 с.

34. Петрунько, О.В. Молодь та інноваційні технології : перспективи і ризики взаємодії : методичний посібник. Кіровоград : Імекс-ЛТД, 2013. 84 с.

35. Психофізіологічне забезпечення становлення фахівців у професіях типу "Людина - людина" : монографія / за заг. ред. О. М. Кокуна. Кіровоград : Імекс-ЛТД, 2013. 266 с.

36. Сопнева, Н.Б. Педагогічні умови навчально-етичної діяльності майбутнього вчителя : монографія / Н Б Сопнева. — Донецьк : Ландон-XXI, 2012. 164 с.

37. Стрілець С.І. Інноваційні педагогічні технології у вищій школі: навчально-методичний посібник. Чернігів : ЧНПУ ім. Т. Г. Шевченка, 2012. 200 с.

38. Творчий доробок Василя Григоровича Кременя в інноваційному розвитку освіти України: бібліографічний покажчик / НАПН України, Держ. наук.-пед. б-ка України ім. Сухомлинського. К. : Знання України, 2017. 319 с.

39. Фізеші, О.Й. Педагогіка: Основи педагогіки. Дидактика. Теорія та методика виховання. Школознавство: навчальний посібник К. : Кондор, 2016. 390 с.

40. Хатунцева, С.М. Формування у майбутніх учителів готовності до самовдосконалення у процесі індивідуалізації професійної підготовки: монографія. Харків : Діса Плюс, 2017. 432 с.

41. Ярошук Л.Г. Методика виховної роботи : навчально-методичний комплекс. К. : Слово, 2012. 320 с.

